ПРИМЕРИ ЧОЈСТВА И ЈУНАШТВА: РАТНЕ УСПОМЕНЕ ВИСОКОГ СРПСКОГ ОФИЦИРА

Генерал има коме да пише

Прерано пензионисан, један од оних којима се управа протектората званог Србија свети зато што су бранили Србију, српски генерал Милош Ђошан, један од команданата у саставу прослављене српске Противваздушне одбране, предочава читаоцима рат изблиза. У књизи „Од НАТО агресије до Хашког трибунала” (ауторско издање, Београд, 2007) описани су дуги рат који је претходио оружаним операцијама, искуства непосредних ратних дејстава и рат који је у друкчијој форми настављен и након потписивања мировног уговора. „НАЦИЈА” ће ексклузивно објавити одабране делове из ове књиге

Пише: генерал Милош Ђошан

Напад на Кошаре био је изненадан и силовит. Отпочео је на најнеповољнијем терену. Сада је дошла до изражаја сва предност коју је терористима пружала неодговорно повучена гранична линија. Уз натчовечанске напоре борили су се припадници наших јединица против навале терориста подржаних артиљеријом војске Албаније из Тропоје,

нападима из ваздуха НАТО авијације и великог успона покривеног снегом који се тек почињао топити.

Сада се није имало шта чекати. Нешто ме је терало да пођем. Ноћ се увелико спустила на загранични појас, а киша падала као да небеса лију тешке сузе за настрадалим младим људима.

„Идемо, Душко![1] Ноћас је нама место са војницима. Остали су сами, без старешина у оној недођији. Нико други осим нас двојице не може их ноћас умирити!" — рекох мајору Вукашиновићу, команданту дивизиона из чијег састава су настрадали војници и потпоручник Мишић. Лимена 'кампањола', службено возило команданта дивизиона на брзину је спремљена и око 22:00 часа са још два војника кренусмо у Батушу. Светла на возилу нисмо смели палити, па се пут Ђаковица–Пуношевац–Смоница–Батуша, једва наслућивао у мрклој кишној ноћи. Сви смо ћутали. Свако је на свој начин замишљао шта нас све може снаћи на путу до Батуше. Страховали смо од могућег призора уколико безбедно стигнемо.

И као што нова љубав потире стару, тако и већи страх заклања мањи. Бојећи се од једног зла, човек пред другим, мањим, изгледа храбар. То се десило и нама те ноћи. Возећи се у оној „кампањоли", негде у близини Молић потока, на своје запрепашћење, угледах огромно длакаво чудовиште како искаче из ноћи и баца се право на мене. Осетио сам како се „кампањола" губи негде у длакавој маси, а из возачког стакла попут варница, избија некакво светло. Требало ми је читава вечност да установим да је коњ, један из крда која су напуштена лутала насељем, предњим ногама наскочио на ветробранско стакло „кампањоле". Касније ми се чинило да сам у оном тренутку јасно видео да му је на једној нози недостајала потковица, а и друга се држала само на два ексера. Разлика између троглаве аждаје и онога коња била је занемарљива. Нисам био ни дошао к себи, а зачу се звук налик на штектање митраљеза. У том тренутку возило стаде и угаси се.

Потпуно сам заборавио да нисам сам у кампањоли у кишној ноћи, на територији пуној терориста, и да уз мене седе наоружани људи. Да се у том мраку нисам плашио напада шиптарских терориста, умро бих од страха. Када смо се мало прибрали, установили смо да кампањола није много оштећена, а оно „штектање митраљеза" потиче од пропелера хладњака. Сви смо се латили посла. Требало нам је пола сата, да „кампањолу" оправимо и доведемо у возно стање. Са опекотинама од прегрејаног мотора, наставили смо пут ка Батуши и нашим војницима, и даље страхујући од могућег призора који нас чека.

Плашио сам се комуникације са траумираним војницима. У брзини пре поласка, нити смо стигли да се информишемо о ситуацији у близини куће, нити смо могли најавити свој долазак. Телефонску везу са њима нисмо имали. Можда је тако боље, како не би упали у заседу. Идентификација је на срећу прошла без проблема. У гласу једног војника јасно се осећало подрхтавање. А како и не би. Право је чудо да су имали храбрости и присебности да и на такав начин организују стражу.

ХЕРОЈИ МЕЂУ НАМА

Затекосмо наше војнике, без старешина у мрклој ноћи, забарикадиране у напуштеној шиптарској кући која је, опасана каменим зидом, личила на напуштени средњовековни замак неког ситног властелина. Огромни зид, урађен од камених облутака, у нека ранија времена могао је издржати опсаду много јачих снага. Као да је и грађено за ту намену, на угловима дворишта у каменој огради биле су уграђене пушкарнице. Испод куће, хучала је дивља планинска речица Гуша, набујала од топљења снега на Стреочким планинама, што је у ноћи пуној страха и зебње, деловало још страшније.

„Команданте! Изгубисмо Стојковића и Поповића, а потпоручника Мишића и водника из 125. моторизоване бригаде одвезли су у амбуланту. Можда ће дати Бог, да остану живи!” — повикаше војници чим уђосмо у кућу. При том се неколико суза скотрља низ лице једнога од најмањих међу њима. Требало је доста времена да те ноћи умиримо и охрабримо војнике, иако се ни сами нисмо осећали сигурним. Кад се мало опоравише, још једном, свако на свој начин исприча како се та несрећа догодила. Један рече да је видео тренутак у коме је рањен мајор Шљиванчанин, и како га је само пука срећа спасила да се заједно са возилом не стропошта у огромну провалију, након погибије возача, војника Миодрага Стојановића из Лесковца. Осетио сам дрхтај у срцу и свег ме је испунио очински осећај. Моји војници намах су ми личили на голуждраве птиће у гнезду, који очекују топлоту родитељског перја.

„Да војник Горан Јевтић није био толико храбар и присебан, ко зна да ли би потпоручник Мишић и онај војник, како се оно зваше, остали живи? Можда несрећник и умре, а ја му се никако не могу сетити имена. То ми не личи на добар знак!" — говорио је војник из угла просторије, љутећи се на себе зато што се баш сада не може сетити имена рањеног друга.

Тешка драма, тог поподнева, претворила се у прави подвиг војника Горана Јевтића, из групе у Батуши. Видевши да је БОВ-3 са потпоручником Мишићем наишао на мину и да је он рањен, без размишљања је ускочио у његово борбено возило и пребацио га код себе, у свој БОВ, који је срећом остао неоштећен. Само што је пребацио потпоручника и планирао да крене, одмах поред њега уочи другог рањеника, војника из исте групе. Није се имало куда, па се врати по њега. Око њих су се мешали рафали из митраљеза терориста, који су погодили мајора Шљиванчанина и убили његовог возача, ехо потмуле експлозије мина и јауци рањених војника. Видевши да ће секунде одлучити о животу или смрти ратних другова, окренуо је свој БОВ-3 и највећом брзином одвезао потпоручника и војника у амбуланту. Док је потпоручник Мишић, стискајући зубе, са обадве руке држао потколеницу леве ноге, како не би искрварио, војник је великом брзином возио према Ђаковици, гледајући час у пут пред собом, час у потпоручника и војника, као да од потпоручника очекује да му скрене пажњу на пребрзу вожњу. О минама није ни размишљао. Предајући рањене другове у амбуланту, одмах затим се, још већом брзином вратио на положај, да настави борбу, раме уз раме са својим друговима.

ГЕНЕРАЛ НА СТРАЖИ, ВОЈНИЦИ НА ПОЧИНКУ

„Из потпоручникове чизме, извирала је крв, а код војника нисам могао видети одакле му крв тече. Додуше, нисам имао времена ни да се загледам. Мислио сам: видеће доктори, они су за то стручнији од мене, само да ја не закасним. Потпоручник Мишић, презнојавајући се и стискајући зубе, гледао је час у своју ногу, час у повређеног војника, који је све више наслањао главу на њега. Ја сам се у томе свему осећао некако постиђено, помало крив што и ја нисам рањен. Као да сам им дуговао нешто. То ме је обавезивало и давало снагу, да их што пре одвезем у амбуланту и још брже се вратим на положај!" — причао је скромно војник Горан Јевтић, не очекујући ни похвалу за храброст,

ни признање за прибраност у том тренутку, као да се све то само по себи подразумева.

„Кад сам чуо да је потпоручник остао без ноге, био сам страшно жалостан. Али, обрадовала ме је вест да је онај војник из 125. моторизоване бригаде спасен и да се извукао без већих последица. Мало ми је лакнуло. Сада ми је јасно зашто му се никако не могу сетити имена. Он је дошао само дан пре тог догађаја у састав наше борбене групе.[2] Када се опорави, ако буде имао могућности, ваљда ће потражити он мене" — као да се правда, говорио је неколико дана касније војник Јевтић.

Одмах смо организовали обезбеђење у новим условима. Нас двојица команданата, мајор Душко Вукашиновић и ја, возач и један војник из 3. дивизиона, преузели смо стражу, а војнике смо послали да се мало одморе.

„Сада смо поново на истом. Исти број старешина и војника. И пушака је исти број, а нашег Стојковића и Поповића ипак нема. Ко зна шта је са потпоручником Мишићем и водником!" — као за себе, рече један војник и покри се по глави, па се настави трести неком дрхтавицом, као у грозници.

Забарикадирани иза каменог зида око куће, узалуд смо се трудили да погледом продремо у дубоку помрчину. Испод саме планине, у рупи, на томе месту била је тама и дању. Није се чуло ништа осим хучања надошле планинске речице Гуше. Од топљења снега са Стреочких планина, и кише која је те ноћи ситно падала, она је све више надолазила и претила да однесе дрвени мостић за прелаз пешака, који нам је био једина одступница.

На стражи смо били до три сата по поноћи, загледани у рану пролетну помрчину, када нас поново замени она група војника коју смо затекли на обезбеђењу у доласку. Долазили су иза нас, намерно ударајући чизмама о тврду калдрму у дворишту куће, као да сами себе храбре.

„Класо! Сада си слободан а ја ћу да те чувам!" — рече један војник охрабрен што смо у најтежој ноћи заједно. Када га командант дивизиона упозори да сам ја та његова „класа", спремно и некако охрабрено рече:

„Познајем ја нашег команданта! Нико тако не хода као он и никоме шлем на глави тако не стоји!” — и са неким изразом захвалности, преузе од мене дужност стражара. Ноћ је била скоро на измаку, али нисам могао заспати. У глави су ми се мешале мисли из прошлости и садашњости. Размишљао сам како доћи до места погибије наших војника, прибојавајући се призора који нас чека на лицу места.

„Опростите за оно ноћас. Не знам шта ми би?” — полугласно изговори ујутру, онај војник, додајући ми шољу скуване кафе и обарајући поглед.

„Ништа зато! Да је бар сва несрећа у томе!” — рекох му. Знао сам шта му је. Типичан начин манифестовања последица шока.

РАТ НИЈЕ ВИДЕО-ИГРИЦА

Одлучио сам да покупимо нашу војничку опрему и доведемо у ред просторију, у којој су војници боравили. Није било тактички оправдано држати ту кућу, док су се изнад нас, као на крову водиле жестоке борбе против терориста. Одмах по сванућу, кренусмо на место страдања наших војника Стојковића и Поповића. Хтели смо да им обезбедимо бар достојну сахрану.

Прикрадали смо се месту њиховог страдања, не знајући да ли је околни терен миниран и да ли нас иза дрвећа вребају терористи. Нисмо располагали информацијом како се одвија ситуација на караули Кошаре, само смо чули рафале и повремене експлозије. Можда је пала у руке терориста и војника Албаније? Или је под ватром артиљерије из Тропоје? НАТО авионе, који су дејствовали по нашим снагама смо бар видели и знали одакле нам прети опасност. Требало нам је око пола сата да на такав начин из подножја

Стреочких планина дођемо до места несреће.

Изненадили смо се када у смрсканом БОВ-у нађосмо само тело војника Николе Поповића, који је био поред возача. Случајност је хтела да баш он погине у јединици чији је командант био мајор Душко Вукашиновић. Били су из истога краја и даља родбина.

„Сви су ми војници једнаки, али ми је сада још теже. Како ћу, Никола, ако преживим ову несрећу, изаћи на очи твојој породици?" — говорио је, као да се правда покојном Николи, мајор Вукашиновић. Најтежи део око вађења тела обавио је његов командант. Од мене је било мале помоћи, јер сам скоро пао у несвест када сам гурајући руку у смрскани БОВ, дохватио кашасту масу. Нагло сам тргнуо руку и побегао у страну. Нисам дао добар пример мојим потчињеним, али то је било јаче од мене.

„Пустите команданта, биће му добро! Дођите да помогнете мени. Немамо времена на претек!" — командовао је мајор Вукашиновић двојици војника, који су притрчали да ме придрже, јер сам био стао изнад саме провалије. Прибрао сам се и окренуо тек када сам чуо да се војници чуде што нема војника Стојковића.

„Команданте! Могу се заклети да сам јасно видео тренутак када је БОВ настрадао и знам да је Стојковић био унутра! После сам чуо сам његово запомагање!" — рече војник, који се налазио у возилу иза њега. Летимично, колико су нам могућности и опрез дозвољавали, погледали смо около, мислећи да је Стојковићево тело можда у близини. При томе смо стално пазили да не наиђемо на мине, очекујући сваког тренутка ватру, од стране терориста. Иако у шуми, били смо као на длану изложени осматрању са терена који нас је надвисивао. Права је срећа да по нама нико није отворио ватру.

На истом месту нађосмо погођено и потпуно уништено теренско возило марке „пинцгауер". Десна врата и седиште били су крвави — место на којем је у тренутку рањавања седео мајор Душко Шљиванчанин, командант 53. граничног батаљона. Још крвавије било је седиште његовог погинулог возача, војника Стојановића. Између предњих седишта заглавили су се шлем и панцир покојног Мирослава, мајоровог возача. Шлем је био пун сиве масе, као злокобни сведок да је несрећни војник погођен директно у главу, оружјем великог калибра и да је у тренутку био мртав.

„А БОВ? Зар ћемо га оставити, па да нас туку из њега?" — упита један војник, који је очито још увек био у шоку (од БОВ-а није остало ништа употребљиво). Противавионски топ био је далеко одбачен од возила, а део који је наишао на мину, био је потпуно одбијен.

„Оставимо то! Од њега свеједно нема ништа. Имамо ми сада и важнијих ствари и тежих губитака од једнога БОВ-а!" — одговори му командант дивизиона. Још једном упутисмо тужни поглед на место погибије наших људи и са тужним завежљајем настависмо у Ђаковицу. Тело нашег Николе предали смо у гарнизонску амбуланту. Све време пута нисмо се могли начудити како нисмо нашли тело војника Стојковића. Тек тамо смо добили радосно разјашњење. Једна група болничара из 125. моторизоване бригаде, под окриљем ноћи, великим напором, из смрсканог БОВ-а извукла је тешко повређеног војника Жарка Стојковића. Одвезли су га у амбуланту у Ђаковицу, а одатле на ВМА у Београд. Спасен је храброшћу младих, одлучних људи из наизглед мале, али велике ђаковичке амбуланте, која је била много више од тога, и натчовечанским напорима лекара са ВМА у Београду. **<**

(Приређивање и опрема: НАЦИЈА ПРЕС.

У следећем броју: Сусрети са Милошевићем у Хагу)

НАПОМЕНЕ

[1] Пуковник Душко Вукашиновић, каснији командант 52. ар. бр. ПВО, сахрањен је 8. јуна

2006. године. Стао је у ред многобројних жртава болести изазване дејством муницијом са осиромашеним уранијумом, коју је НАТО авијација, током агресије на СРЈ, у околини Ђаковице користила у огромним количинама. Његова сахрана у Нишу, поклопила се са годишњицом смрти прве жртве наше бригаде, војника Владимира Ратковића из Београда.

2 Већи део борбене групе смештене у Батуши чинили су војници и старешине из 125. моторизоване бригаде. Војници о којима је реч били су заштита борбене групе у случају дејства авијације. Исто је било и са борбеном групом која се налазила на Волујку.